List 29. **NOVICE** Tečaj XXXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. julija 1873.

Obseg: Sirarski družbi na Kranjskem. — Dostavki k našemu popisu govèd v Dunajski razstavi. — Mašina za izdelovanje cevi. - Razglasi c. kr. ministerstva kmetijstva. — Oklic vélike razstave čbel, panjev in čbelarskega orodja. — Popotnikom v Dunajsko razstavo na znanje. — Postava veljavna za Kranjsko, ktera določuje pravne razmere učiteljev na javnih ljudskih šolah. (Dalje.) — Slov. slovstvo. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Sirarski družbi na Kranjskem.

V zadnjem listu „Novic“ je bila iz seje družbe kmetijske naznanjena vesela novica, da ste se na Bohinjskih planinah ustanovile dve sirarski družbi (Käsereigenossenschaften) in da je odbor gospoda Seuniga in Šolmajerja naprosil, naj gresta ogledat to novo napravo, da potem subvencijski odbor more jej po lastnem prepričanji podati državne podpore. Imenovana gosp. odbornika sta se 10. julija brž podala na planine Bohinjske in po ogledu spisala poročilo družbi kmetijski, iz kterega bralcem „Novic“ posnamemo sledeče črtice:

Planina Bitenjska leží na severno-vzhodni strani Jelovice, kakih 4000 čevljev nad morjem. Planinski prostor obsega več sto oralov zemlje, kjer stojí 14 planšarskih (planinskih) koč, večidel lesenih, v kterih so shrambe za mleko, surovo maslo in sir; blizo njih so stanišča za živino. Od 13 gospodarjev jih je 12 stopilo v sirarsko družbo, katera si je imé dala „prve Kranjske sirarske družbe“. Ona iz 833 funtov čisto kravjega mleka izdeluje dan na dan 84 funtov napol mastnega sira Švicarske Grojarske sorte v 2 hlebih. Ondi se pase 100 krav, katere molzejo, in kakih 40 kozá in ovác; kozjega in ovčjega pa ne rabijo za sir. Nalašč za siraríjo vdinjani planšar vodi sirarstvo. Če tudi ni še vse do zadnje pičice tako, kakor je sicer vredjeno v velicih sirarijah, vendar je že zdaj ondi izdelani sir tak, da so ga izvedenci v Ljubljani za prodaj v štacunah pripravnega spoznali. Gosp. Seunig in g. Šolmajer po vsem tem rada pripoznavata, da je „prva sirarska družba Kranjska“ v takem stanu, da bode sčasoma gotovo prav dobro napredovala. Iz Bitenjske planine se ta sirarija v poznejšem poletji preseli na drugo visoko planino „Govnač“ imenovano.

Na isti Bitenjski planini sta ogledala novo lepo zidano stanarijo s čedno obzidanim hlevom, ki jo je napravil gospodar Martin Rozman, in našla vse tako dobro narejeno, kakor je družbi kmetijski popisal prvomestnik gosp. Mesar.

Na drugo planino „Barečo dolino“ sta imenovana gospoda šla drugi dan (11. julija); ta planina leží blizo Bohinjskega jezera, 4500 čevljev nad morjem, blizo nje leží večni sneg; tù je le za ovce in koze pripravna paša. Ta družba šteje 7 gospodarjev, ki imajo 205 glav molzne živine, med ktero zdaj samo 5 krav. Vsak dan naredijo 2 hleba po 40 funtov kozjega sira iz kakih 350 funtov mleka. Tudi ta družba se more v dobrem stanu zdržati.

Gosp. oglednika priporočata tedaj po lastnem ogledu obé družbi in Martina Rozmana državne podpore vredne, proti temu, da si družbi kmalu osnujete pravila (štatute), po kterih se vredi delovanje njuno.

Pred vsem pa sta za neobhodno potrebno spoznala, da s pomočjo državne podpore eden izmed najbolj izvedenih družbenikov potuje na planine Vorarlberške (blizo Tirolskega), da ondi ogleda slavnoznane sirarije in orodje ter se potem vse to obrne za napredek Bohinjskega sirarskega društva. To se bo tudi zgodilo.

Naj konečno pristavimo še to, da, čeravno sta gospoda oglednika imela v tej silni vročini težavno potovanje, vendar sta jako vesela bila preprijaznega sprejema in videti Bohinjskega možé vkljub mnogostranskim oviram živo zavzete za zboljšanje sirarstva na Kranjskem, kjer se more ravno tako dober sir kravji narejati, kakor ga delajo na Tirolskem in na druzih planinah; dober sir pa je blago, katero gotovo zmirom svojega kupca ima.

In če zdaj vprašamo: kdo pa je bil tisti mož, ki je naše umne gospodarje v Bohinji navdušil za to, da so — po izgledu druzih dežel — v združbo stopili? — dobimo odgovor, da je pa le spet bil eden izmed duhovnikov, katere nemški in slovenski liberaluhi pri vsaki priliki za „volksverdummer“ in „mračnjake“ proglašajo! Kažite nam, vi liberalci, iz cele svoje vrste enega „lichtfreund-a“, ki je kaj tacega vpeljal, kakor „far“ Bohinjski?! Vsaj imate „vélike posestnike“, kje so pri tacih napravah? — vsaj imate druge „babače“ nemške in slovenske, kje so?!

Dostavki k našemu popisu govéd v Dunajski razstavi.

V „Gosp. Listu“ je gosp. prof. Povše, ki je sam ogledal razstavo goved, ovác, koz in svinj, naznanil svoje mnenje o razstavljeni živini. Ker bo našim živinorejcem zanimivo slišati, kako naš izvedeni rojak sodi o njej, podamo jim nekoliko odlomkov iz njegovega popisa.

„Pri vhodu — pravi — bilo je v prvi vrsti razstavljeno Holandsko govejo pleme. Barva črna z belimi velikimi progami ali lisami bila je pri vseh živalih onega plemena odločno enaka. Života so precej velikega, glava je ozka in dolga, rogovi naspred zavihani. Njih vimena že kažejo, da so mlečna. Bil

sem navzoč pri mlezvi nekterih krav, od kterih se je dobilo po 15 do 20 bokalov mleka na dan; ena je celó dala 26 bokalov! To sem sam videl in čeravno je mleko vodeno, malo mastno, vendar je to velikanska množina. Sploh pa so bile krave tega plemena vse dobre mlekarice, kajti od take krave se navadno na leto dobiva kakih 2500 do 3000 bokalov mleka.

Gotovo je to pleme pripravno za mlekarije pri mestih, kjer gré za obilno množino mleka. Za vožnjo kakor tudi za vpitanje pa ni to pleme. Al kako hočemo to zahtevati od njega, ki nam dajé toliko mleka? „Dvema gospodarjema nihče ne more služiti“. — Vsi živinorejci, učenjaki in praktični, so priznali, da je Holandsko pleme prvo celega sveta za mleko, to je, ono daje največ mleka.

Potem sem zapazil pleme Angleško, kratkorogato, ki je domá v Shorthornu. — Bral sem že dokaj o lastnosti tega plemena, ki sloví kot najboljše za vpitanje, in to po pravici, kajti koj na prvi pogled se mora človek o tem prepričati. Ta zeló krotka goveda so bolj nizkih nog; prsa, hrbet, križ, vse je zeló široko. Hrbet je tako širok, da ležiš na njem kakor na postelji. Krog repa je poln; cele kepe masti se ondi opazujejo. Ta živina je tedaj le za vdebelenje namenjena; umni Angleški živinorejci jo le za to izrejajo. Angleži ljubijo mastno meso in povživajo mnogo mesá; njim je tedaj to pleme pravo.

Priznati se mora, da Shorthornsko pleme*) je prvo celega sveta za odebelenje (pitanje).

Videl sem razstavljena druga plemena: Švicarsko, Holandsko, ktero se je križem plemenilo z bikom Shorthornskega rodú. Koj v prvem rodu se je poznala primešana kri in dotične živali dale so se izpitati, da sem se čuditi moral. Vsaj so bile celó Holandske krave, ki so jako slabe za vpitanje in o kterih se more reči, da se ne dajo odebeliti, prav lepo pitane, čeravno je bila v rodu še le polovica te Angleške izvrstne krví.

Moje mnenje o tem govejem plemenu je to, naj bi se ga posluževali od časa do časa za križem-plemenjenje, tako, da bi v naša goveda prišlo včasih nekoliko te za vpitanje tako izvrstne krví. Dovolj bi bilo, da bi vsak tretji rod enkrat dobil te krvi; upam, da bi že dosegli svoj namen. Da bi pa izključljivo vpeljali ali neprenehoma plemenili in križem parili s tem plemenom, tega ne bi mogel priporočati, kajti to pleme je izključljivo le za meso (za vpitanje); za vprego in mleko je pa komaj srednje vrednosti. Mi pa potrebujemo goveja plemena, ktera so bolj ali manj ugodna za mleko, vprego in meso — rečem: bolj ali manj, kajti zeló težavno je, da bi eno pleme popolnoma zadostevati moglo vsem trem zahtevam.

Gospodarsko-obrtnijske stvari.

Mašina za izdelovanje cevi.

C. kr. ministerstvo kmetijstva je lani družbi kmetijski za poskušnjo poslalo mašino, katera izdeluje cevi za drenažo, pa tudi sicer za napeljevanje vode iz kraja v kraj in še za drugo rabo. Mašino to je prvi dobil gosp. Kotnik v Vrdu za poskušnjo, al ondašnja premehka glina ali ilovica ni se skazala pripravna za izdelovanja cevi. Družba kmetijska je dala potem to mašino za poskušnjo gospodarju Andreju Netu na Kokrici nad Kranjem. Pozvan od društvenega odbora, naj poroča o mašini, je unidan poročal, rekši, da za ondašnjo glino je ta mašina izvrstno dobra, da si boljše želeti ne moremo. Po nekaki prenaredbi kopit dela zdaj s to mašino od 2 do 3 čevlje dolge cevi z majhnimi, srednjimi in velicimi luknjami. Net nareja tedaj mnogovrstne cevi za vodnjake, pa tudi za ruske pečí.

V tem smislu je družba kmetijska poslala poročilo sl. ministerstvu kmetijstva.

*) Šortornsko pleme iz Angleškega je v Avstriji še malo razširjeno, ker je predrago. Nedavno so enega bika tega plemena prodali v Neuseeland za 10.000 gold. Tri izvrstne lastnosti pa ima to pleme, namreč: goveda so na oko lepa, hitro rastejo in se spitati dadó nezmerno. Vred.

Razglasi

c. k. ministerstva kmetijstva.

Da se učeniki umnega izrejevanja sočivja, zelenjadi in semen šolam kmetijskim pridobijo, se daste dve štipendije po 800 gold. za najmanj 9mesečno potovanje po tacih deželah, kjer so omenjeni pridelki na visoki stopinji. Potovanje se mora nastopiti v jeseni; čez zimo ostane tak popotnik v kakem odličnem trgovskem mestu (kakor Erfurt, Quedlinburg itd.); spomladi nadaljuje potovanje. Ministerstvo bode potovalcu dalo poseben napotek. Od časa do časa mora popotnik poročati o svojih pozvedbah. Prošnje za tako štipendijo se pošljejo družbi kmetijski vsaj do konca avgusta; v prošnji se mora dokazati teoretično in praktično znanstvo tega kmetijstva in poštena obnaša.

Razpisane ste po oklicu sl. ministerstva od 8. junija tega leta tudi dve štipendiji po 800 gold. za potovanje in učenje umnega gozdarstva. Tako štipendijo more pa dobiti le tak, ki je na c. k. gozdarski akademiji v Maria-Brunu se izučil gozdarstva. Prošnje za tako štipendijo se morajo vložiti pri vodstvu c. k. gozdarske akademije v Maria-Brunu zadnji čas do 1. oktobra. V njih mora dokazano biti, da je prosilec dovršil akademijo v Maria-Brunn-u; pové naj pa tudi, kje se je dalje uril v gozdarstvu, in dokazati mora po spričalu lepo obnašo, in razložiti, kam hoče potovati in v kakošen cilj in konec.

Razpisana je 8. junija tega leta tudi štipendija s 400 gold. za učenje na c. k. gozdarski šoli v Maria-Brunn-u. Prosilec mora dokazati, da je dovršil višo gimnazijo ali realko, da je malo premožen in čedne obnaše. Prošnje se imajo vložiti pri vodstvu c. k. akademije, zadnji čas do 1. septembra t. l.

Vse te prošnje morajo pa se glasiti na c. kr. ministerstvo kmetijstva.

Oklic vélike razstave čbel, panjev in čbelarskega orodja.

V imenu čbelarskega društva Dunajskega predsednik dr. Vinc. Jos. Heller, advokat v Hietzingu poleg Dunaja, vabi čbelarje vseh dežel našega cesarstva, pa tudi tujih dežel, naj se udeležijo velike razstave, ki se je napravila v Simeringu prav blizo Dunaja, in traja do 15. septembra.

Razstavijo se panjovi z živimi čbelami, različni panjovi in vsakoršno čbelarsko orodje. Za prostor se ne plača nič. Kar kdo v razstavo pošlje in prodati želí, temu naj pripiše ceno.

Nadjamo se, da mlado naše čbelarsko društvo se udeleží te razstave, in da naši kmetovalci in učitelji, ki gredó Dunajske razstave ogledat, skočijo pri tej priliki tudi v Simmering in ogledajo tudi to razstavo. Vstopnina znaša le 20 krajc., vožnina tje in nazaj pa

tudi le nekoliko soldov v vozovih (stellwagen), ki vsacih 5 minut sèm ter tjè švigajo.

Popotnikom v Dunajsko razstavo na znanje.

C. k. ministerstvo kmetijstva samo je poslalo družbi kmetijski Kranjski oglas, v kterem Dunajski mestni magistrat naznanja, da je skrbel za dober kup stanovanja. Po željah sl. ministerstva naznanja podpisani odbor, naj popotniki, ki pridejo na Dunaj, se oglasijo v sledečih javnih pisarnicah (Auskunfts-Bureau), ki so od 9. ure zjutraj do 4. ure popoldne odprte:

v mestu v mestni hiši: „Wipplingerstrasse“ Nr. 8;
v predmestji Leopoldstadt: „kleine Sperlgasse“ Nr. 10;
v „ Landstrasse: „Gemeindeplatz“ Nr. 3;
v „ Wieden: „Schäfergasse“ Nr. 3.

Tukaj zvedó za cenó stanovanje za eno osebo ali tudi za več oseb, le za eno noč ali za več dni in nočí.

Odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 12. julija 1873.

Šolske stvarí.

Postava veljavna za Kranjsko,
ktera določuje pravne razmere učiteljev na javnih ljudskih šolah.

(Dalje.)

IV. Oddelek.

Kako se učitelji v pokoj devljejo in njih zapuščeni preskrbljujejo.

§. 57. V pokoj se postavi učitelj takrat, kedar se je po zvestem spolnovanji svoje službe v letih postaral ali kedar zavoljo težkih telesnih in dušnih slabosti ali zavoljo druzih obzira vrednih razmer svoje službe ne more dalje opravljati. To se izreče, ako učitelj sam prosi, ali kedar se to brez njegove prošnje uradno ukrene.

§. 58. Kdor se pa prostovoljno službi odpové, ali samooblastno službo popustí, zgubí pravico postavljen biti v pokoj. Za tako prostovoljno odpoved se jemlje tudi, ako se nadučiteljica ali učiteljica omoži brez dovolitve okrajne šolske oblasti; ravno tako, ako se oženi učitelj, ki ni za trdno postavljen, brez privoljenja okrajne šolske oblasti (§. 38).

§. 59. Kedar se učitelj prostovoljno odpoveduje službi ali kedar se stavlja v pokoj, ne sme vendar brez posebnega privoljenja deželne šolske oblasti pred koncem šolskega leta iz službe stopiti, takrat mora pa tudi izprazniti stanovanje in odstopiti zemljišča, sklenjena s službo; vžitek od njih se preračuni po §. 78.

§. 60. Koliko dobiva učitelj pokojnine (odpravnine ali penzije), ravná se po letni plači kakor tudi po službenih letih v pokoj postavljenega.

§. 61. Letna plača, ktera se tù šteje, je tista, ktero vživa učitelj tisti čas, ko se devlje v pokoj. Doklade za službena leta, ktera doraščajo pri najmanjši letni plači tam, kjer ni pomikanja po stopinjah na višo letno plačo, kakor tudi opravilne doklade ravnateljev in nadučiteljev (§. 32.), naj se imajo za dele te letne plače.

§. 62. Šteje se tisti službeni čas, kterega je kdo opravivši preskušnjo o učiteljski pripravnosti služil na kaki javni šoli (§. 56. drž. postave od 14. maja 1869. leta). Tudi pretrgana leta se službenim letom prištevajo, ako se izkaže, da učitelj ni bil kriv pretrganja.

§. 63. Kdor ta čas, ko se devlje v pokoj, nima deset števnih let (§. 62), ta se odpravi s tem, da se mu izplača poldrugoletni znesek njegovne števne (§. 61.) letne plače.

§. 64. Tisti, ki se devljejo od začetka enajstega do petnajstega pa števnega leta (§. 62.) v pokoj, dobé tretjino števne letne plače kot penzijo. Z izpolnjenim petnajstim službenim letom dobivajo pravico do treh osmín, in ko zopet izpolnijo pet let, dobé daljno osmino, in ko izpolnijo štirideseto leto, dobé vso letno plačo od števnih let za penzijo (§. 61.).

§. 65. V pokoj se devljejo ali stanovitno ali začasno. V poslednjem primerljeju mora dotični, ko mine vzrok, zarad kterega je bil postavljen v pokoj, zopet po ukazu deželne šolske oblasti delovati pri šolstvu ali pa se odpovedati pokojnini. Tudi v prvem primerljeju jenja pokojnina, ako v stanovitni pokoj djani prevzame kako s stalno plačo ustanovljeno službo.

§. 66. Vdove in sirote učiteljev imajo pravico do preskrbnine le takrat, če je umrli mož ali oče sam imel pravico do pokojnine.

§. 67. Vdove in sirote podučiteljev, ki imajo spričevalo učiteljske pripravnosti, pa so se oženili brez potrebnega privoljenja (§. 38.), nimajo pravice do preskrbnine.

§. 68. Učiteljeva vdova, ktere umrli mož ni še spolnil desetega števnega leta (§. 62.), odpravi se s četrtino letne plače, ktero je ranjki dobival po števnih letih (§. 61.).

§. 69. Če je umrli mož spolnil že deseto leto (§. 62.), dobí vdova penzijo, ktera se odmeri s tretjino zadnje števne letne plače, ktero je ranjki dobival (§. 61.).

§. 70. Če je bil zakon z umrlim možem sklenjen že v pokoji, ali če je bila zakonska združba brez moževe krivde pred njegovo smrtjo po sodnijsko ločena, vdova nima pravice do pokojnine.

§. 71. Ako se vdova zopet omoži, more si penzijo prihraniti za mogoči vdovski stan, ali dveletni znesek tiste penzije vzeti za odpravilo.

§. 72. Za vsakega otroka umrlega moža, kterega ima preskrbovati vdova, ki dobiva pokojnino, jej gré tudi donesek za odgojo, in ta se jej tako odmeri, da vsa njena penzija z vsemi doneski za odgojo vred ne presega polovice tega, kar je umrli soprug ali oče poslednjič dobival števne letnine (§. 61.).

(Konec prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* *Ključ za poštevanje, razštevanje in metrično mero* se imenuje mali listek, v kterem to, kar naslov tega „ključa“ pravi, v razgledu uči g. Andrej Žnidarčič, c. k. okrajni šolski nadzornik in vikar na Banjšicah s. D. pri Kanali na Goriškem, pri kterem se tudi ta „Ključ“ dobiva.

Ker ta „Ključ“ — kakor „Glas“ piše — ni bil vsem jasen, ki so ga kupili, jim je gosp. pisatelj na pomoč prišel s tem-le pojasnilom: „Ta ključ je zložen iz 100 kvadratnih centimetrov postavljenih v vrste, pa odpira s temi in kaže pogledu šolskih otrok najbolj potrebne resnice poštevanja, razštevanja in metrične mere.

Na zgornjem koncu navpičnih vrst so vpisani poštevanci; na levem koncu povodnih vrst so vpisani poštevalci; tam pa, kjer se križajo vrste poštevancev z vrstami poštevalcev, so vpisani dotični poštevki.

Pri razštevanji se postopa nasprotno. Iz poštevkov nastanejo razštevanci; iz poštevancev postanejo razštevki.

Meter (= 3·1637496′) se razdeli v decimetre, centrimetre, milimetre. „Ključ“ ima to glavno razdelitev. Njegovi kvadratni centimetri naredé en kvadraten deci-

meter, po kterem se učí meriti planjava. Ena preseklica (diagonala) tega kvadrata razkazuje kvadratna števila: 1, 4, 9, 16, 25, 36, 49, 64, 81, 100; druga preseklica pa dokazuje, da $5 \times 6 = 6 \times 5$, $4 \times 7 = 7 \times 4$, $3 \times 8 = 8 \times 3$, $2 \times 9 = 9 \times 2$, $1 \times 10 = 10 \times 1$. In te dve preseklici stvarite znamenje poštevanja. Kaže se toraj tudi tù neka vzajemnost.

* *Navod, kako naj ravnajo posamesni kmetje in cele soseske z gozdom.* Slovenskim soseskam in kmetom spisal Mavricij Scheyer, na svitlo dal deželni odbor Kranjski. Veljá le 12 krajc.

Ko je gozdni nadzornik gosp. Dimic po ogledu dežele Kranjske spisal poročilo o tem, kar je videl in najdel lansko leto, je na srce pokladal deželnemu odboru, naj dá na svitlo knjižico, ki bi kmete naše podučila o važnosti gozdov in umnem gospodarstvu ž njimi. Ker pa je Scheyerjeva knjižica prav nalašč v ta namen pisana, zato jo vnovič priporočamo našim gospodarjem in občinam sploh, naj sežejo po njej, da se širi po deželi umno gospodarstvo z gozdom. Posebno pa prosimo prečastito našo duhovščino, naj se ona blagovoljno poprime tega poročila, vsaj če ona ne pomaga, ne gré nobena reč tako naprej, kakor je želeti in je potreba. Če bi se zanašali na tiste širokoustnike, ki „napredek“ in „omiko“ dandanes s tolikim hrupom na svojem banderu nosijo, šel bo „napredek“ polževo, ali še bolje rečeno, rakovo pot. — Knjižica se po 12 kr. dobiva v pisarnici deželnega odbora v Ljubljani.

Druga knjižica, tudi od deželnega odbora Kranjskega na svitlo dana in v njegovi pisarnici na prodaj, se imenuje:

Niže merstvo. Po hrvaškem predelal prof. Ivan Tušek.

Tudi to knjižico, ktera gospodarje učí meriti njive, travnike, gozde, vinograde, pota itd. in je tudi še posebno pripravna šolam, kličemo pri tej priliki v spomin našim rodoljubom. Z 106 podobami razjasnjena veljá le 30 krajc.

Ali ni škoda, da koristne take bukve trohnijo v shrambah, namesti da bi le konec jemale s tem, da se pridno prebirane strgajo?

Politične stvari.

Nesramne zvijače „Narodovcev“.

Ko so „Novice“ v zadnjem listu v brambo grofa Hohenwarta na dan prinesle adreso zaupnosti in zahvalnosti, ki mu jo je slovenski narod s tisočernimi podpisi leta 1871. poklonil in katero so podpisali tudi „Narodovci“, so jim s tem spominom tako zmešale možgane, da „Narodov“ članek v 157. številki z napisom „Nekoliko odgovora“, je, kakor današnji dopis iz Gorice pravi, *) res pravo divjanje znorelega človeka. Kakor riba, ki se je vjela na trnek, tako se na svojo lastno ost vjeti „Narod“ zaganja silovito sèm ter tjè in z repom svojim otepa dr. Bleiweisa, dr. Costo, Kluna, Ulago, „celo črno in farizejsko drhaldo“ itd. ter okoli sebe meče s „sokrevco starih fanatikov“, „Klečeplaz“, „poúličnim fantalinom“ (zarad te infamije „Narod“ lahko dobí tožbo, ako bi gosp. Klun hotel policijo na pomoč klicati), „beračil za orden“, „korumpirano in zlobno gnjezdo“, „lisičji logor“, okorele „Novice“, „zanikerna kokoš“, „uskok iz nemškega taborja“ itd. itd., — za dr. Vošnjaka pa reklamo dela, češ, da ga hočejo „Novice“ (!) „uničiti“. Ali ni to cel besednjak izbranih surovosti in psovk?! — in vendar se drzne tak pisún „Novičnemu“ spisu na brambo Hohenwarta očitati „surovost“! „Narod“ se čedalje bolj kaže pravega učenca „Tagblattovega“ tudi v pisavi, in če „Narodov“ Baptista misli, da je „Tagblatt“ dr. Bleiweisov „bavbav“, naj mu povemo, da, kolikor nam je znano, dr. Bleiweis niti „Tagblatta“ niti „Slov. Naroda“ še ne bere ne drugače, kakor če mu prijatelji povedó, da sta mu Castor in Polux kako „založila“. O tem smislu sta mu „Tagblatt“ in „Slov. Nar.“ res „bavbav“.

Članek „Novic“ v 28. listu je z gorko besedo, kakor Hohenwart zasluži, zagovarjal kandidaturo njegovo za poslanca in z adreso kazal, da „Narodovci“ in njim na čelu dr. Vošnjak in Jurčič, ki danes tako, jutri drugač govorijo in delajo, samo nagajajo državnopravni stranki in razpor delajo. In to vidi ves svet: pravi narodnjaki z žalostjo, nemčurji pa z veliko radostjo. In ta razpor je dr. Vošnjakova zasluga. Z razporom je začel „Narod“, bivajoč še v Mariboru; dr. Toman, Svetec (stokrat ponavljani „to je prvo“), dr. Costa, „Novice“, dr. Bleiweis in še drugi bili so pogostoma napadani, tako, da je ranjki dr. Toman vredništvu „Novic“ večkrat nevoljen očital, zakaj da molčijo? Al „Novice“ so prvi čas dosledno molčale na vse napade na naše prve rodoljube, mislé si, da bode „Narod“ konečno vendar spoznal, da največa moč narodne stranke obstojí v slogi in edinosti. Al žalibog, motili smo se! „Narod“ je gnjusno svoje rokodelstvo od leta do leta huje dalje tiral in do vrhunca prignal zdaj, ko se je v Ljubljano preselil in ž njim dr. Vošnjak. Starodavni program slovenski „za vero, dom, cesarja“, ki nas je vodil v složnosti pri vsem delovanji, pri vseh taborih, pri vseh volitvah (še dr. Zarnik ga je v Trebnem celó slovesno podpisal), je dr. Vošnjak zadnji čas že na Štajarskem rušiti začel, dokler ni ondi s svojo politiko tako pogorel, da je zapustil Štajarsko svojo domovino in se kot pogorelec preselil v Ljubljano, kjer je — da z „lepimi“ Narodnimi besedami govorimo — „beračil“ ne „za orden“; ampak za — —. Ko je bil potem na Kranjskem na trdnem, začel je v „Narodu“ rovati tako, da je celó presedati jel mnogim svojim prijateljem; poslednjič zatajivši naš starodavni program, proklamiral je novega: „za omiko“ in „svobodo“. In v tem duhu rujeta zdaj in rohnita in delata razpor na Kranjskem, Štajarskem in Goriškem, on in Jurčič v „Narodu“, ki je domêna postal slovenskim „Tagblattarjem“. — To so „zasluge“ dr. Vošnjakove! Mi ga ne zavidamo za-nje, in milujemo prihodnjih volitvah najbolj naše Štajarce, ki se imajo boriti zdaj z dvema nasprotnikoma: Vošnjakovci in nemčurji, in če v taki bridki situaciji padejo pri volitvah, „zasluga“ bo to le spet Vošnjakova.

To odgovoriti smo bili prisiljeni na „Narodove“ psovke. — Zdaj pa o zadevah grofa Hohenwarta vzamemo nektere liste „Slov. Naroda“ v roke, da jih pokažemo našim bralcem, da vidijo iz lastnih njegovih besed, kako nesramne zvijače tega, kar „Narod“ pisari **dandanes**, mimo tega, kar je pisal leta 1871. in 1872., ko je Hohenwartu slavo pel iz polnega grla.

V 139. listu na 2. strani „Slov. Nar.“ leta 1871. se bere sledeče:

„Iz Ljubljane se nam telegrafira, *da je Hohenwart v Novem mestu imenovan za častnega meščana.* — **Živeli Novomeščani!**“

V listu 141. na 3. strani „Slov. Nar.“ se bere v dopisu iz Ljubljane to-le:

„Veselo znamenje politične zrelosti so te dni objavili naši vrli Bohinjci s tem, da so *ministru Hohenwartu poslali zaupnico,* ter ž njo dokazali, da tudi v podnožji Triglava vedó ceniti njegovo *pošteno politično delavnost.* — **Slava jim!**“

*) Žalibog, da zarad premalo prostora smo ta dopis morali odložiti za prihodnje. Vred.

V listu 142. na 1. str. „Slov. Nar.“ stojí zapisano:

„Zaupna adresa, ktere besede priobčimo kasneje, podpisuje se po **vsem** Slovenskem bivšemu ministru Hohenwartu.“

V 24. lisu leta 1872. na čelu „Slov. Nar.“ beremo pod naslovom „Hohenwartovo pismo“ sledeče:

„Po vsem Slovenskem se je, kakor znano, podpisala in poslala grofu Hohenwartu zaupnica. Bivši (in kakor upamo bodoči) minister avstrijski grof Hohenwart je na to zaupnico poslal v roke pošiljatelju zaupnice, g. dr. Costi, sledeče v nemškem jeziku pisano pismo kot odgovor:

„Vaše blagorodje! Po daljši odsočnosti iz Gmundna zopet sem vrnivši se, našel sem Vašega blagorodja dobrotno pismo od 30. u. m. in s tem pismom poslano zaupnico, s ktero me je počastilo slovensko prebivateljstvo na Kranjskem in po sosednih deželah.

„Ako že osobne razmere, s kterimi sem po familiji in posestvu na Kranjsko vezan, tej adresi dajejo odličen prostor med mnogimi dokazi priznanja, ki so mi iz različnih dežel monarhije došli, poveča se vrednost te izjave še tembolj z onim prostovoljnim po Vašem blagorodji opisanem načinu, kako so se nje tisočeri iz vseh vrst ljudstva s svojimi podpisi udeležili.

„Ker je Vaše blagorodje dobroto imelo, poslanje te adrese na mene prevzeti, dovolite mi tudi, nadlegovati Vas s prošnjo, da izvolite biti posredovalec moje zahvale, kteri morem pristaviti samo zagotovljenje, da bodem zmirom zvest ostal načelom, ktere sem s svojimi tovariši v ministerstvu zastopal, in da z veliko nado pričakujem, kakor mislim, nedaljni čas, ob kterem bode zopetno in temeljito izpoznanje zmote o vrednosti navideznih vspehov, dobljenih po posilnem potu centralizacije, pripravilo k splošnemu priznanju resnico, da more Avstrija dobiti svojo staro moč in velikost samo ako ponoví slogo svojih samoupravnih delov, in **dalje zida** na svojih starozgodovinskih podlogah („dass ich den Grundsätzen, welche ich mit meinen Collegen im Ministerium vertreten habe, stets treu bleiben werde, und mit voller Zuversicht dem, wie ich glaube, nicht fernen Zeitpunkte entgegensehe, in welchem die abermalige und gründliche Enttäuschung über den Werth der auf dem Zwangswege der Centralisation etwa erzielten Scheinerfolge die Wahrheit zur allgemeinen Anerkennung bringen wird, dass Oesterreich nur in der wiederhergestellten Eintracht seiner eigenberechtigten Theile, in dem Weiterbaue auf seinen althistorischen Grundlagen auch seine alte Macht und Grösse wieder erreichen könne“).

Vašemu blagorodju še enkrat za dobrotno naznanilo najboljše zahvaljevaje se podpisujem se z izrazom osobitega spoštovanja“ itd.

Karl grof Hohenwart s. r.

V Gmunden-u 24. februarija 1872.

Temu pismu je dodal „Slov. Narod“ sledeče:

„Priobčujemo to pismo na tem prvem mestu, ker se nam zdi ne samo zanimivo, temuč politično velevažno, in to v onem stavku, kterega smo zgorej natisnili poleg slovenske prestave tudi nemški izvirnik.

Upozorovati se nam treba zdi č. bralce na datum (24. febr.), ob kterem je ta list pisan, to je po tem, ko je Hohenwart iz Dunaja nazaj prišel, kjer je na veliko jezo ustavakov imel daljše konference s cesarjem in dvorskimi krogi.

Diplomati in državniki niso nikdar jezični. Posebno Hohenwart je ves čas svojega vladanja pokazal, da ne govorí ob nepravem času, in da premisli, kar govorí. Da je molčati znal in molčal, da svoje politike ni na ulice nosil, kdo se tega ne domisli? Saj tako imenovani ustavoverci v svojo strahovito jezo dolge mesece niso vedeli ničesa pozitivnega o njegovih črtežih politične akcije, da, celó mi podpiratelji njegove politike, nismo bili v jasnem, dokler ni na svitlo prišlo 12. septembra l. l. cesarsko poslanje na češki deželni zbor in s češkimi zaupnimi možmi dogovorjeni fundamentalni članki. Da torej Hohenwart zdaj, po svojem dogovarjanji s cesarjem, po malem — kakor on pravi — „navideznem vspehu“ Lasserjevem, tako odločno svoje prepričanje izreka, da današnji vladni sistem ne bode dolgo trajal, da bodo ustavoverci le samo sebe zopet in za vselej „ad absurdum“ spravili, in da bode kmalu zopet vrnila se politika poravnanja in enakopravnosti v Avstriji: vse to ni nepremišljeno, ni slučajno, in zato je — važno. Kakor bode torej ta izjava prvosednika ministerstva „poštenih mož“ prave Avstrijske barve izpodbudila vse federaliste v Avstriji k odvažnemu vstajanju v borbi proti „posilnim potom“ Pruskih slug: tako bode padla kakor bomba v ustavoverno krdelo, ktero slepo in gluho ravno raja okolo zlatega teleta svojega prvega navideznega vspeha, volitev za silo.

V tem pismu ponavlja Hohenwart v kratki črti, v dveh vrstah svoj program, govoreč, da bode Avstrija močna, kedar bodo „ravnopravni deli“ zložni, in da se to doseže, ako se na historičnih podlogah dalje zida („Weiterbau auf althistorischen Grundlagen“). *Pismo je obrnjeno na Slovence, in to ne samo na Kranjskem, nego tudi po deželah, ki na Kranjsko mejašijo, v kterih Slovenci prebivajo, torej po slovenskem Štajarskem, slovenskem Koroškem, Goriškem in Primorskem.*

Naravno je torej, da pri tej priliki *Slovenci zopet prevdarimo svoj program, kterega izpolnitev naš narod pričakuje od pravo-avstrijanskega državnika, — da zopet ponovimo svoj program*, od kterega nikdar odstopiti ne smemo, ako hočemo kot narod živeti, ne pa okolo in okolo središča (Kranjskega) kot tlačene narodne manjšine hirati in naposled usahniti, da po tem pride vrsta pogina tudi na ono središče samo.

Naš slovenski program se popolnoma sklada s programom v onih besedah naveščenem — ako se važnost poklada na besedo „weiterbau“. Z golo historično podlogo Slovencem ni pomagano, ako pa se ta predloga tako „dalje zida“, da pridemo na narodno pravo, ktero terja, da se naš slovenski narod administrativno in politično zedini, nam je tudi ona podlaga prav. A brez tega pogoja za nas ni spasa ni rešitve v Avstriji, ktero pač hočemo v „stari moči in velikosti“, ali v novi pravičnosti, ker starih pravic nam žalibog ni nikdar zaknjižila, da si smo jo zmirom ljubili“. —

Tako je „Narod“ slavo pel grofu Hohenwartu, in še več: v listu 21. dec. 1871. leta je naznanil, da pri Pokornu v Pragi je na svitlo prišla slika Hohenwartova, prepričan: „da bodo mnogi radi okinčali sobe s podobo možá, kteri je pošteno in nesebično se trudil za zadovolitev avstrijskih narodov“.

In ta mož, ki ga je „Slov. Narod“ leta 1871. in 1872. tako častil, mu je l. 1873. manj kakor dr. Razlag, katerega je v zadnjem deželnem zboru v grob položil!! Kakošno imé zasluži taka perfidija?

Naši dopisi.

Iz Dolenskega 6. julija. J. J-č. (*Klic za pomoč.*) Da kmet vidi črno na belem, so nam unidan „Novice“ visoke cenilne zemljiške številke naznanile; posebno na Dolenski strani, pod glavnijo Krško je kmet omamljen strmel. Kmet se trudi od ranega jutra do pozne noči, da cesarju davek plača in svoje otročiče preživi; skozi celo leto se veselí jesenske dôbe, al, ko pride jesen, pa

nima kaj v žitnico djati, ker že skoz 3 leta Dolenci imamo slabe pridelke, posebno pa podgorci Novomeškega in Krškega okraja. Žita bilo je malo, še manj je bilo vina, povrtnine malo, in letos nam je pôzna zima vinograde poparila, in še to, kar je pozimi ostalo, je zdaj paléž požgal. Zato nas grôza stresa videti najvišo vinsko cenitev Krške okrajne komisije, o kteri od sl. deželne komisije pomoči prosimo in pričakujemo.

Iz Trebnja 12. julija. — 9. dne t. m. smo narodnjaki imeli shod v Dobrnču Žužemberškega in Trebanjskega okraja, da se pomenimo o kandidatu za prihodnji državni zbor. Zastopane so bile vse srenje po odličnih rodoljubih, kteri so za kandidata postavili gosp. Emanuela Tomšiča, posestnika in župana v Trebnjem. Tomšičev program je: „vse za vero, domovino in cesarja!“ — Dalje smo volili dva volilna odbora, kterima je nalog, pozvedeti mnenje volilcev v Radeškem, Mokronoškem in Kočevskem okraji, kakor tudi skrbeti, da se o svojem času volijo zanesljivi volilni možje, ki bodo glasovali za Tomšiča, če ga tudi drugod sprejmejo kandidata. Omenjena odbora sta v ozki zvezi z izvrševalnim odborom v Ljubljani.

Iz Ljubljane. (*Telegram iz Dunaja družbi kmetijski 15. julija.*) „Presvitli cesar je danes dopoldne s pohvalo ogledaval razstavo družbe kmetijske; mikalo ga je razlaganje viteza Gutmansthala o pridelkih močvirja o statističnih spisih in o vinoreji“.

— (*Telegram iz Prage 14. dne julija.*) „Slavnost za Jungmana velekrasna, deležnikov brezbrojno; za Palackijem slovenski govoril Nolli iz Ljubljane prav dobro, zastopniki Slovencev častno sprejeti“. — Gosp. Přibil je zastopal Matico slovensko, gosp. Nolli „Sokola“, gosp. Starè Mihael pa dramatično društvo. Tudi telegramov se je iz Ljubljane poslalo mnogo.

— (*Iz seje deželnega odbora 11. julija.*) Prošnjo občine Metliške na c. kr. ministerstvo zoper postavo o notarskem povérjevanji podpisov na listinah, je deželni odbor sklenil izročiti s priporočilom ministerstvu pravosodja. — Dopis tukajšnje finančne direkcije, da iz okrajev Radoliške in Ljubljanske mestne davkarije ni došla nobena pritožba in nobeno poročilo zoper preobloženje z zemljiškim davkom ter da se vsled tega tudi v imenovanih dveh davkarijah ni zarad tega nič zemljiškega davka odpisalo, se bode z letnim sporočilom naznanil deželnemu zboru.

— (*Iz seje odborove družbe kmetijske 6. t. m. — na dalje.*) O državni podpori za različne kmetijske razdelke za letošnje leto poroča podpredsednik dr. Costa, in sklenil je odbor sledeče: podpore 500 goldinarjev prositi za nakup kmetijskega orodja, iz lanske podpore ostali znesek pa porabiti za nakup dveh Schönberških trlic z dotičnim drugim orodjem za Bohinj in Vodíce, in za nakup 3 ročnih mlatilnic, ki se bodo na deželo dale najmarljivišim družbinim podružnicam za skupno rabo ondašnjim gospodarjem; — 800 gld. za podporo vrtnarstva, sadje- in vinoreje, in sicer najbolj za to, da se podpira naprava vrtov pri ljudskih šolah in naprava občinskih trtnic; — za nakup bikov in telíc Muricodolskega, Marijedvorskega in Pincgavskega plemena je družba kmetijska že prejela 7000 gold.; s tem denarjem kupljeni biki in telíce se bodo po sklepu odborovem, katerega je sl. ministerstvo po izgledu druzih dežel že tudi potrdilo, za polovico kupníne po dražbi (licitaciji) na prodaj dali proti temu, da gospodar, ki tako živino kupi, jo mora vsaj 2 leti za pleme rabiti na Kranjskem; tarifo za spuščanje bika odloči vprihodnje lastnik sam; — za napravo kalí (vodnjakov) prosi odbor 2000 gold. podpore, ker potreba teh naprav je očividna, pa tudi to je očitno, da s premajhno podporo se ne dá nič zdatnega narediti; — za nakup Sufolških prešičev in Trbiških in Jezerskih ovnov in ovác se prosi 1000 gold.; — za čbelorejo se je prosilo 400 gold. proti temu, da se za 100 gold. kupi Porentovih in Sumperjevih panjev in brezplačno razdelí med učitelje in manj premožne kmete čbelorejce, 300 gold. pa se za premije obrne marljivim in umnim čbelorejcem; — za svilorejo se prosi vsaj 200 gold. podpore za nakup in razdelitev zdravega semena svilnih črvičev; — za spis poljedelske statistike se prosi 800 gold. podpore z obljubo, da bode gosp. odbornik Šolmajer jo izvršil po nalogi ministerstva (podporo za zboljšanje kmetijstev na Notranjskem bode odbor v prihodnji seji obravnaval na podlagi poročila odbornika g. Debevca). — Kedar odbor od sl. ministerstva prejme naprošene podpore, se bodo dotični oklici razpisali, pa tudi očitno se bode oklicalo, kedaj se bode prodajala ali delila nakupljena živina. — Za podporo potovanja k razstavi Dunajski je odbor sl. deželnemu odboru nasvetoval izmed 16 prošnikov 10 za ta posel sposobnih kmetijskih izvedencev, in vsacemu naj se dá 50 gold. podpore.

Ko so bile podporne (subvencijske) zadeve za 1873. leto dognane, je dr. Jan. Bleiweis poročal o druzih zadevah in sklenilo se je sledeče: občini Podgradom na Dolenskem se je dovolilo 100 gold. podpore za napravo vodnjaka blizo farovža, ker na 3 mestih se s 100 gold. ne more nič narediti; — občini Semiški se pošlje za napravo kalí 200 gold., druzih 200 gold. dobí, kedar bode kal gotova; — občina v Ljubnem dobí 50 gld., občina Žužemberška dobí 50 gld., brž ko pošljete pobotnico, ravno tako 30 gold. občina v Pavločah. — Gospodarju Malavašiču iz Butajnove se je dovolilo, že pretežkega in prehudega ovna Trbiškega proti temu prodati, da že domá izrejenega lepega ovna istega plemena za pleme rabi; — na prošnjo učitelja Drmelja v Cerknici se je za ondašnjo ljudsko šolo dalo dvoje panjev in zbirka vrtnarskega orodja; — načrt nove postave za varstvo poljá, ki ga namerava c. k. deželna vlada prihodnjemu deželnemu zboru v obravnavo predložiti in ga je v razsodbo poslala družbi kmetijski, je bil izročen v poročanje družbinemu predsedniku baronu Wurzbach-u; — o 4 prošnjah občin za podeljenje novih sejmov naj odbor, soglasno z okrajnimi glavarstvi in kupčijsko zbornico, c. kr. vladi poroča, da jih ni treba, občini Št. Vidški nad Ljubljano pa naj se dovolijo; — poročilo c. k. okrajnega glavarja Postojnskega gosp. Globočnika, da se je v Postojni podružnica kmetijska na novo ustanovila in g. dekana Hofstetterja za predsednika, gosp. župana Lavrenčiča pa za podpredsednika izvolila, se je radostno na znanje vzelo; — gosp. odbornik Šolmajer je bil enoglasno izvoljen, da gré v imenu družbe kmetijske za poročevalca v Dunajsko razstavo in se potem njegovo poročilo, obrnjeno samo na razmere našega Kranjskega kmetijstva, natisne v „Naznanilih družbe kmetijske“; — za nova uda družbe kmetijske sta bila sprejeta dr. vitez Kaltenegger, deželni glavar, in Fr. Padar, nadglednik gozdnih drevesnic v Postojni.

— C. k. ministerstvo kmetijstva je naznanilo družbi kmetijski, da letos podučevanje učiteljev ljudskih šol v kmetijstvu ne more biti v Gradcu, ampak da bode v Celovcu, in da bode deželna vlada štipendije Kranjskim učiteljem namesti za Gradec dala za Celovec.

— Iz Bleda nam piše gosp. prof. Povše, ki se ondi zdravi v mrzli kopéli, da so mu nekteri ondašnji gospodarji izrazili željo, naj jim kaj pové o kmetijstvu, in ker je tudi tukaj se ozdravljajoči gospod dr. Razlag mu to mnenje izrazil, je namenjen ž njim

vred napraviti prihodnjo nedeljo, to je 20. dne t. m. popoldne ob 3½ uri kmetijski shod, v katerem bode on govoril: kako moramo ravnati z gnojem v hlevu in na gnojišči, in kaj imamo storiti, da požlahnimo našo govejo rejo, — dr. Razlag pa o čbelarstvu. — Mi čestitamo gosp. prof. Povše-tu k tej dobri ideji.

— (*Volitev gosp. V. C. Zupana za podpredsednika in gosp. J. N. Horaka za podpredsednika*) kupčijske in obrtnijske zbornice je minister kupčijstva potrdil.

— (*Prvi občni zbor delničarjev „Narodne tiskarne“.* (Dalje.) Pri debati, ktera se je potem pričela, grajal je dr. Poklukar, da se za leto 1872. nista napravila niti bilanca níti inventar Ljubljanske tiskarne. — Gosp. faktor Kovač in gosp. Grasselli ugovarjata, da to ni bilo lahko mogoče, ker je bilo tačas v Ljubljanski tiskarni mnogo iz Maribora prevaženih črk, tudi je delo sila zamudno in časa je bilo premalo. — Gosp. dr. Poklukar dokazuje, da bi se bilo to vsaj po fakturah zgodilo, in bi delničarji vendar nekaj v rokah imeli, na česa bi se pri sklepih opirati mogli. Tako se pa ne vé, pri čem da smo. Ker se odbor še vedno opravičuje, oglasi se gosp. Nolli, da mu nikakor ne gré v glavo, zakaj se toliko izgovarjajo, ker je očividno, da bi bili to, kar se od njih tirja, lahko storili. — Gosp. Klavžar stavi zato predlog, da bi se v prihodnje poročilo o društvenem delovanji že 8 dni pred občnim zborom vsakemu delničarju v roke dalo. — Gosp. Grasselli reče, da pravila tega sicer ne ukazujejo, da pa bo upravni odbor rad to izpolnoval.

Predsednik je hotel Klavžarjev predlog kar dati na glasovanje. Al g. Klun mu ugovarja, da se pravilno nikakoršen predlog ne sme niti staviti niti o njem sklepati, ki ni na dnevnem redu. A novih predlogov tudi ni treba; upravni odbor naj le, kakor mu je dolžnost, izpolnuje društvena pravila, ktera jasno določujejo, kakošne naj bodo priprave za občni zbor, in vsega ugovarjanja in prepira bo konec. Edini predlog — pravi na dalje — kteri se utegne še staviti in kterega gledé na to, da ste sami obstali, da danes o denarnih zadevah nikakor ne moremo sklepati, stavim jaz, je ta: Naj se v enem ali dveh mesecih skliče izvanredni občni zbor; upravni odbor pa naj med tem časom skrbi, da sestavi račune in bilance, ter jih o pravem času delničarjem na znanje dá in na ogled razpoloži.

Dr. Vošnjak zavrača gosp. Kluna, da tudi tega predloga ne sme staviti, ker ga na dnevnem redu ni; ko mu pa Klun dotično določbo pravil prebere, zavrača gas tem, da se bo letos na vsak način sklical še en občen zbor, kedar bodo pravila, ktera hočemo danes prenarediti, od vlade potrjena. Takrat se bo volil nov upravni odbor in predložile in uravnale se bodo vse reči, ktere so danes zastale.

Gosp. Klun odgovarja na to, da do tistihmal še mnogo časa preteče in da bi ne bilo dobro vredbo računov in bilance še dalje odkladati. Tudi bi ne bilo prav, novim odbornikom nakladati, da oni rešijo štreno, ktero je dosedanji odbor zamotal. Ako si pa upravni odbor ne upa, v enem ali dveh mesecih te naloge izvršiti, pač bi zaslužil, da se mu kar danes očitno nezaupnica izreče. (Nemir.)

Ko je g. Pajk delničarjem še priporočal, naj delajo na to, da bi naročniki „Slov. Nar.“ naročnino redoma plačevali, oglasí se prof. Zupan iz Reke, ter stavi še enkrat Klunov predlog z dostavkom: „naj se skliče izvanredni občni zbor „narodne tiskarne“ meseca septembra tega leta. — Ta predlog je bil enoglasno sprejet. Ker so za-nj glasovali tudi pričujoči odborniki, pripoznali so s tem dejansko, da je gospodarstvo tiskarnice res v tako slabem stanu, kakor njim ga je očital g. Klun.

Potem so bile volitve v upravni odbor in pregledovalni odsek. Med škrutinovanjem pa se je debatiralo o spremembi nekterih toček delniških pravil, ki so bile večidel po nasvetu upravnega odbora sprejete. Le število upravnih odbornikov se je po gosp. Nolli-jevem predlogu znižalo na 10, od kterih jih mora vsaj 5 v Ljubljani stanovati, ter se je določilo, da mora odbor vsaj vsako četrtleto eno sejo imeti.

S tem je bil dnevni red končan.

Gosp. Klavžar pa še predlaga, naj občni zbor sklene, da se na dnevni red prihodnjega občnega zbora postavi ustanovitev podružnice tiskarne v Gorici, in zopet se je moralo njemu in prvosedniku, ki je popraševal, ali se ta predlog sprejme, dopovedovati, da občni zbor danes nima pravice o tem sklepati, gosp. Klavžar naj svoj predlog opravilnemu svetu naznani.

Prof. Zupan predlaga nadalje zahvalo prejšnjemu predsedniku dr. Razlagu, ki se je odpovedal predsedstvu, g. Grasselli pa g. Gutmanu, ki je iz upravnega odbora stopil. Zbor obema predlogoma pritrdi. Konečno se spominja g. Rapoc še rajnega barona Antona Zois-a, kteri se je vpisal za ustanovitev „narodne tiskarne“. Zbor zakliče nepozabljivemu blagemu rodoljubu slavo.

V upravni odbor so bili izvoljeni: Franc Hren, Hugo Turk, Alfons Moše in Matej Pirc; v pregledovalni odsek pa: Ivan Vilhar, Valenta, Tekavčič, Luka Tavčar in dr. Ribič. Dobili so po 121 do 197 glasov. — „Narod“ se je s tem izidom volitev ponašal; meseca septembra se bo že pokazalo, kako se s tiskarnico gospodari. Če pojde tako naprej, bodo delničarji svoj dobiček kaj lahko spravili in dr. Ahačič bo moral ostale delnice še bolj ponujati, da jih med svet spravi. Vsakdo si bo dvakrat premislil, predno bo svoj denar društvu izročil, ktero skoraj že leto in dan obstojí, pa svojim delničarjem še računa ne dá. Dunajski „krah“, ki je toliko denarnih zavodov vničil, ki so trdneji ostali, nego „Narodova“ tiskarna, bi se utegnil pri njej ponavljati, ako se o pravem času nerednemu oskrbništvu v okom ne pride. Zato delničarji, pozor! (Kon. prih.)

— (*Kranjska zidarska družba*) je, počenši svoje delovanje, pretekli mesec naznanila okrožje, v kterem se po §. 6. svojih pravil gibati sme in se gibati hoče; ona namreč hoče 1) nakupovati zemljišča in posestva vsake vrste in jih spravljati v denar deloma s tem, da jih razdrobi v kose, deloma s tem, da zida na njih koristna in obresti ali najemščino noseča poslopja, kakor: stanovališča, gostilne, fabrike (tovorne), javna poslopja itd. iz tega namena, da se za to porabljeni denar po najemščini, oddajanji v najem ali po novi prodaji v korist družbe obrača; 2) bo društvo pečalo se z zidanjem in popravljanjem razne vrste, in sicer bo izdelavalo ceste, železnice, mostove, stavbe nad in pod vodo na račun države, srenj in drugih javnih družeb ali zasebnih osob, splošno pa se bo pečalo z zidarskimi deli vsake razmere samo ali pa v družbi z drugimi podvzetniki; 3) bo družba kupovala, snovala in v delu zdrževala izdelovalnice (tovorne) vsake vrste, opečnice, kamno-lome, apnenice na svoj in druzih račun in kupčevala z lastno in nakupljeno zidarsko robo; 4) sprejemala bo oskrbovanje pohištev in zemljišč po mestih in na kmetih, posredovala po naročilu pri prodajanji in nakupovanji zemljišč in poslopij in vstanovljala pisarne, v kterih se bodo zemljišča in poslopja naznanovala in prodaja ali kupovanje posredovalo; 5) bo pridobovala in posredovala privilegije in patente, ki imajo po svoji lastnosti za kteri koli oddelek pravilnega delovanja kako v red-

nost. — Družba pri tem naznanilu še povdarja to, da je pridobila tudi dobro znani zidarski zavod gospodov Antona Treo in sinov v svojo družbo in da jej je zdaj zidarski voditelj gosp. Viljem Treo. Dalje ima tehničen zavod, kteri vstreza vsem modérnim tirjatvam in si je zagotovila velike zaloge raznovrstne zidarske tvarine po najugodnejših pogojih. Po tem je posebno v stanu, vsa k zidarskemu poslu spadajoča dela razne vrste in obširnosti v kar mogoče kratkem času lepo in trdno in po najniži ceni izvrševati. Pisarnice družbe so na Celovški cesti hiš. štev. 82. pri tleh. Ravno tam je tudi zmiraj na prodaj in se more izbrati obilno različne zidarske robe in potrebščine.

— (*Gospodičina Neugebauer*), priljubljena pevkinja v slovenskem našem gledališču, pride meseca avgusta k národni operi v Zagreb. Izvrstno lepi glas in dobro izšolanje mlade gospodičine pevke so nam porok, da bode popolnoma izpolnila mesto primadone, ko se bode priučila Hrvaški jezik.

— (*Sokolski izlet*) v nedeljo popoldne po čolnih na Ljubljanici k Matevžetu, ki bi bil zarad opoldanskega neugodnega vremena kmalu „po vodi splaval", se je izvršil tako krasno, da v prijetnem spominu ostane vsem deležnikom. Velikansko je bilo videti, ko so se bogato okinčani brodovi na večer počasi pomikali proti Ljubljani. Neštevilni lični raketi, švigajoči v zrak, umetalni ogenj, lepo petje in godba v krasni noči: bil je to res rajski ogled, ki je privabil ogromno število Ljubljančanov za bregove Ljubljanice, ki so s živio-klici pozdravljali prihajoče. Vse tedaj radovalo se je mične veselice, — samo ravnatelji njeni ne, kajti tožili so po pravici, da ravno onih gostov ni, kterim je izlet bil namenjen, to je, Sokolcev. Sokolci želijo izleta; odbor jim vstreže z velicim trudom in stroški, pa jih ni! Ni čuda, ako nevoljni vprihodnje popustijo vredovanje.

Iz Notranjskega 14. julija. (*Volilni shod v Postojni 13. dne t. m.*). Mniševci in Cerkničanje so osnovali včeraj skupščino v Postojni, da bi nasproti grofu Hohenwartu za državnega poslanca proklamirali dr. J. Razlaga. V vsem skupaj se je zbralo 49 mož, med njimi 30 Mniševčev in Cerkničanov, ki so po komandi trójice Hrenove, Krašovčeve in Obrezove glasovali, a tudi za občine take sklepali, katere v tej skupščini zastopane niso bile, tako, na priliko, iz Loža in Idrije ni bilo nikogar, iz Planine je bil gosp. Koren s županom gosp. Kovšco in še kakima dvema iz onega okraja, iz Senožeč župan g. Zelen, iz Vrhnike župan gosp. Jelovšek, in iz Postojnskega okraja kakih 12 do 15, iz Vipave dva, med njima dr. Rojic, kateri menda od Vipavcev ni imel mandata. Véliki Hren, ki je z gosp. Krašovcem in gosp. Obrezo pod svoje krilo vzel dr. Razlaga, je na pomoč poklical dr. Vošnjaka, da je nasprotoval kandidaturi grofa Hohenwarta samo iz nagajivosti do dr. Bleiweisa in dr. Costi, od katerih vé, da jim volitev Hohenwarta čez vse drugo gré. — Ker gosp. Hren ne zna veliko govoriti in vse drugo bolje razume, kakor to, kaj je v sedanjem položaji narodni in federalistični stranki Avstrijski najbolj potrebno, je posadil na tron predsednika dr. Vošnjaka, in bolj zatulili kakor zaklicali so mu Hrenovi privrženci: dobro! Tako je skupščina imela „glavo". — Na to prvi poprime Cerkniški gosp. Krašovec besedo in predlaga dr. Razlaga za poslanca kmetiških občin, rekši, da je dr. Razlag po razmerah, katerih pa on ni kriv, prišel v nekako goščavo, iz katere mu moramo Notranjci spet na noge pomagati. Župan Senožeški g. Zelen v tehtnem govoru pobija, kar je g. Krašovec govoril, in jasno dokaže, da je dr. Razlag sam kriv „goščave", v katero je zabredel v dveh zadnjih deželnih zborih, ko je odpadel od narodne stranke, zoper adreso govoril in glasoval, in kazal, da omahuje na dve strani, da ga je Dežman imenoval svojega „družnika" in po takem nikakor ni zanesljiv; grof Hohenwart pa ima neizmerne zasluge za vse narode Avstrijske; njegovo ministerstvo bilo je po 10 bridkih letih daníca bolje prihodnosti itd. Če ne bi pa se izvolil grof Hohenwart, naj se voli kak drug domačin. Koterija Hrenova ga je neprenehoma motila s kričanjem in zasmehovanjem! Govorili so za Hohenwarta še gosp. župnik Mlakar iz Zagorja, naš vrli večletni poslanec gosp. Koren in pa župan Vrhniški gosp. Jelovšek, — al Hrenovci in Krašovci so zmirom rujoveli, da je bilo groza. Dr. Rojic je v svojem govoru rekel, da ni za Hohenwarta, pa tudi za Razlaga ne. Konečno se je glasovalo, in Hrenovci so imeli 38 glasov (30 Mniševskih in Cerkniških) za Razlaga, Hohenwart pa je dobil 11 tehtnih glasov iz vseh druzih okrajev. *) Dostaviti moram še to, da župan Postojnski g. Lavrenčič ni bil domá, da pa je pismeno svoj veljavni glas izročil za grofa Hohenwarta. Po takem ni dvomljivo, da grof Hohenwart zmaga pri volitvi, če tudi bodo na vso moč vladni možje in ž njimi mladoslovenci agitirali zoper njega. — O resolucijah Vošnjakovih ni vredno govoriti; kar je unidan v Celji bobnal, je bobnal na raztrgani svoj boben tudi v Postojni. Nekteri Hrenovci so celó kar brž hoteli še kandidata staviti za mesta in trge; al zoper to silstvo je protestoval g. Jelovšek, ker ni bilo nobenega Gorenca in Idrijčana v skupščini. Po končani skupščini smo mi šli v gostilnico Lavrenčičevo, Vošnjakovci pa v gostilnico — nemške gospé Doxatove. Prav karakteristično! — Bralci „Novic" iz tega popisa vidijo, kako so Hrenovci v tej skupščini bili zavzeti za dr. Razlaga — naj pa zdaj vzemó v roke 1. list letošnjega „Slov. Naroda", v katerem ga odpadnika svetu proglašajo. Našega rojaka Hohenwarta črtijo, da je Nemec, — na to pa so zdaj nalašč pozabili, kar so v omenjenem listu dr. Razlagu po pravici očitali, da je on edini med slovenskimi poslanci bil, ki je v dež. zboru nemški govoril; „vsi poslanci — piše „Narod" — so se strogo in dosledno držali načela slovensko govoriti, on ga je prelomil". In dalje piše „Narod", da se je „dr. Razlag v glavnih političnih rečéh od druzih narodnjakov in od nas **ločil!**" — Vse te velike politične pregrehe Razlagove so „Narodovci" zdaj pozabili, in ni jih sram, zdaj hvaliti, kar so ostro grajali pred 6 meseci!! Kaj tacega je le pri nepoštenih politikarjih mogoče — mi drugi Notranjci bomo svojo pravo pot hodili pri volitvi — grof Hohenwart, naš rojak, je naš poslanec!

Listnica vredništva. Obžalujemo, da mnozih dopisov danes nismo mogli natisniti dati; vprihodnje pridejo.

Darovi za pogorelce v Čatežu:

Gosp. Köstl 5 gold., gosp. Jan. Rozman 2 gold., gosp. J. Gostiša 2 gold., gosp. Mar. Poč 1 gold., gosp. dr. Jan. Bleiweis 5 gold.

---

*) „Laibacherica" današnja je hitela kar brž razglasiti, da je dr. Razlag od 80 občin (!!!) z 48 glasovi za kandidata bil postavljen. Enako mrjedlico gode že tudi telegram Dunajske „Presse", in „Slov. Narod" piše, da se je zbralo 70 najvažniših mož. Ker so vsa ta glasila iz enega kotla — čigava je tedaj veča laž? Eno le je resnično, in to je, da je vladnim listom kandidatura dr. Razlaga ravno tako prijetna, kakor „Slov. Narodu". Vred.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedači v Ljubljani.